

ONDREJSKÝ CINTORÍN V BRATISLAVE

USMERNENIE POCHOVÁVANIA A SÚVISIACEJ ČINNOSTI

Charakteristika územia

Jedná sa o najstarší zachovaný cintorín v Bratislave, založený v roku 1784 na základe nariadenia cisárovnej Márie Terézie za vonkajšími hradbami mesta. Cintorín sa postupne rozširoval z pôvodnej plochy (sektory I/1 a II) južným a východným smerom až do súčasných rozmerov.

V súvislosti s rekonštrukciou cintorína po roku 1976 tu bola funkcia bežného pochovávania pozastavená. Veľká časť náhrobkov bola odstránená a bola ponechaná iba časť hrobov, zahŕňajúcich význačné osobnosti a výtvarne hodnotné náhrobky. Zámerom tejto rekonštrukcie bolo vytvorenie oddychovo-relaxačnej zóny s hodnotnou verejnou zeleňou, pri ponechaní určitých stôp, tvoriacich historickú pamäť mesta. Plocha cintorína mala byť opticky aj komunikačne prepojená s historickým areálom Medickej záhrady (býv. záhrada grófa z Aspermontu), s úmyslom vytvoriť rozsiahle pásмо verejne prístupnej zelene v centre mesta.

Po roku 1989 bola opäť obnovená funkcia pochovávania vzhľadom na to, že cintorín v zmysle zákona o pohrebníctve nikdy nestratil štatút pohrebiska. Funkcia pochovávania tu je stanovená aj v Územnom pláne hlavného mesta SR Bratislavy.

Celá plocha cintorína je národnou kultúrnou pamiatkou v zmysle zákona č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu. Okrem toho sa v areáli nachádzajú aj osobitne chránené náhrobky so štatútom národnej kultúrnej pamiatky a náhrobky s lokálnou pamiatkovou hodnotou, evidované ako pamätihodnosti. Všetky zásahy do cintorína ako celku a do pamiatkovo chránených náhrobkov podliehajú schváleniu pamiatkového orgánu - Krajského pamiatkového úradu Bratislava. K náhrobkom označeným ako pamätihodnosť sa po odbornej stránke vyjadruje Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave.

Spôsoby funkčného využitia

Vzhľadom na historický charakter cintorína a jeho zaradenie medzi národné kultúrne pamiatky sú na jeho ploche akceptované nasledovné funkcie:

- a/ pochovávacia : ide o funkciu, vyplývajúcu zo štatútu pohrebiska, ktorá sa obmedzí iba na vyhradené priestory - toto obmedzenie je dané pamiatkovými hodnotami najstarších sektorov, ktoré nemajú byť narušené novodobou činnosťou;
- b/ oddychovo-rekreačná : táto funkcia vychádza z existencie hodnotnej verejnej zelene na ploche cintorína, ako aj z bohatého výskytu prvkov, chápaných ako súčasť kultúrneho dedičstva tohto mesta.

Pokyny pre realizáciu zásahov

Obnovu existujúcich objektov (kostol, dom obradov, hrobky) je možné robiť výlučne konzervačnou metódou, pri rešpektovaní a zachovaní ich architektonických, dispozičných, výtvarných a umelecko-remeselných daností. Obnovu je možné realizovať len na základe rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu Bratislava a so súhlasom správcu cintorína.

Opravu náhrobkov, ktoré sú **národnými kultúrnymi pamiatkami**, alebo **pamätihodnosťami** Hlavného mesta, je možné realizovať výlučne konzervačnou metódou, pričom náhrobok musí ostať zachovaný v origináli na pôvodnom mieste. Dopĺňanie textu na takýto náhrobok je možné pod podmienkou, že tým nedôjde k odstráneniu ani prekrytiu pôvodného textu a že sa neznehodnotí vzhľad náhrobku. V prípade, že by hrozilo znehodnotenie historického textu, je nutné nový text umiestniť na samostatnú tabuľku mimo historického textu náhrobku. Opravu je možné realizovať len na základe rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu Bratislava a so súhlasom správcu cintorína.

Opravu náhrobkov, ktoré nie sú národnými kultúrnymi pamiatkami, ani pamätihodnosťami Hlavného mesta, je možné realizovať buď metódou konzervačnou, alebo metódou rekonštrukčnou, pri ktorej sa poškodená časť náhrobku zamení za novú časť rovnakých

rozmerov a podobného typu materiálu. Opravu je možné realizovať len so súhlasom správcu cintorína a podľa pokynov Krajského pamiatkového úradu Bratislava.

Vytvorenie nových hrobových a urnových miest je možné iba v sektoroch, kde je najmenšia koncentrácia národných kultúrnych pamiatok. Nové pochovávanie je umožnené v sektoroch **I/2, III/2, III/3, III/4 a IV/5**, kde je menšia koncentrácia pamiatkových objektov. Vytvorenie nových hrobových a urnových miest nie je možné v najstaršej časti cintorína – v sektoroch I/1/1, I/1/2, I/1 a II.

Hrobové a urnové miesta je možné zriaďovať len mimo **odstupového pásma** existujúceho hrobového a urnového miesta, hrobky a stromu. Hrobové a urnové miesto má odstupové pásmo 2 metre (od okraja prenájatej plochy), hrobka má ochranné pásmo 3 metre (od každej strany) a odstupové miesto stromu tvorí priemet okraja koruny na zem. Novozriadené hrobové a urnové miesto získava automaticky vlastné 2-metrové odstupové pásmo. Zriadenie a udržiavanie hrobového miesta v určených sektoroch je viazané na uzatvorenie zmluvného vzťahu so správcou cintorína a je spoplatnené podľa platného cenníka. Rozmery hrobového, ako aj urnového miesta určuje všeobecné záväzné nariadenie Hlavného mesta SR Bratislavy č.17/2012.

Z dôvodu zachovania historického charakteru cintorína a eliminácie veľkých dláždených plôch je na cintoríne povolené s výnimkou hrobiek iba tzv. **ekologické pochovávanie**. Spočíva v tom, že nad úrovňou terénu je viditeľná iba zvislá nápisová doska a zvyšok hrobového (urnového) miesta je zatrávnený. Nápisová doska pri hrobovom mieste môže mať max. výšku 1200 mm a základ o max. rozmeroch 1000 x 250 mm. Nápisová doska pri urnovom mieste môže mať max. výšku 1200 mm a základ o max. rozmeroch 600 x 250 mm. Technické detaily ekologického pochovávania spolu s cenníkom sa nachádzajú u správcu cintorína. Architektonický návrh zvislej nápisovej dosky je nutné vopred prerokovať a schváliť na Krajskom pamiatkovom úrade Bratislava.

Zriadenie **hrobky** je umožnené iba vo výnimočných prípadoch a to jedine vo vybraných líniach sektoru I/2 (podľa situácie v prílohe). Toto obmedzenie je dané snahou o zachovanie dominantného pôsobenia historických náhrobkov a historickej zelene, ktoré by nemali byť atakované veľkými plochami s kamenným povrchom. Z toho dôvodu je možné zriaďovať iba jednohrobky (plocha 1300 x 2500 mm) a dvojhrobky (plocha 2500 x 2500 mm). Nápisová

doska pri jednohrobke môže mať max. výšku 1200 mm a základ o max. rozmeroch 1300 x 250 mm. Nápisová doska pri dvojhrobke môže mať max. výšku 1200 mm a základ o max. rozmeroch 2500 x 250 mm. Ďalšie technické údaje ku hrobkám určuje všeobecné záväzné nariadenie Hlavného mesta SR Bratislavy č.17/2012. Vzhľadom na skutočnosť, že zriadenie hrobky je povoľované z titulu pamiatkového charakteru cintorína iba výnimočne, o zriadení hrobky rozhoduje správca cintorína s prihliadnutím na zásluhy o rozvoj mesta Bratislavy.

Zriadenie **urnovej steny** je možné jedine popri plnom ohradnom múre cintorína súbežne s ulicou Vuka Karadžiča, po kraji sektorov III/4 a IV/5. Urnová stena musí byť architektonicky riešená tak, aby nebola v rozpore s historickým charakterom cintorína a jej zriadenie podlieha schváleniu Krajského pamiatkového úradu Bratislava. Stena nesmie zasahovať do jestvujúcich náhrobkov a stromov. Popri novej urnovej stene je možné zriadiť chodník, ktorého povrch bude štrkový. Pochovanie v urnovej stene sa riadi podľa pokynov správcu a je spoplatnené podľa riadneho cenníka správcu cintorína.

Predmetom ochrany je aj súčasná sieť **chodníkov**, ktorú nie je možné dopĺňať o nové chodníky a členiť tým sektory. Vytvorenie štrkového chodníka je možné jedine popri novom ohradnom múre do ulice Vuka Karadžiča v prípade, že tam bude zriadená nová urnová stena.

Vysoká a stredná **zeleň** historického cintorína je chránená podľa osobitných predpisov. Orezy a väčšie zásahy do vysokej zelene s výnimkou bežnej údržby musí schváliť miestne príslušný orgán ochrany prírody, ako aj Krajský pamiatkový úrad Bratislava.

K o m p e t e n c i e

Pamiatkový orgán - Krajský pamiatkový úrad Bratislava - sa vyjadruje k akýmkoľvek zásahom do národnej kultúrnej pamiatky Ondrejský cintorín v zmysle zákona č.49/2002 o ochrane pamiatkového fondu. Nevyjadruje sa však k tomu, kto má byť na cintoríne pochovaný.

Správca na základe poverenia majiteľa cintorína uzatvára zmluvy o nájme hrobových a urnových miest a spoplatňuje ich podľa platného cenníka. Výnimočne povoľuje zriadenie

krýpt s prihliadnutím na zásluhy o rozvoj mesta Bratislavy. Určuje lokalizáciu nových hrobových, urnových a kryptových miest na základe kritérií určených pamiatkovým orgánom. Tiež sa vyjadruje k obnove budov v areáli cintorína a k oprave náhrobkov.

26. november 2019

Vypracoval: PhDr. Ivo Štassel